

Mızrak Çuvala Sığmıyor

Av. M. Zeki İşlekel
zeki.islekel@emo.org.tr

Bülten'in 290. Sayısında Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin kararı yayınlandı. Pano mühürünü koparmakla suçlanan sanık hakkında verilen kararın gerekçesinde, mühürleyen kuruluş olan Elektrik Dağıtım Şirketi'nin sermayesinin tamamının özel sektöre ait olduğu; mühür bozma suçu ile korunan hukuki yararın devlet otoritesi olduğu, özel bir kuruluşa böyle bir yetki verilemeyeceği belirtilmiş ve sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerektiği açıklanmıştır.

Özelleştirmenin birçok aşamasında, kamu hizmetinin ne olduğu, esaslarının neler olduğu, kimler tarafından yerine getirilmesi gerektiği, yerine getirecek kişilerin hangi nitelikleri taşımaları gerektiği birçok mahkeme kararında yer aldı. Kamuoyunda da yoğun olarak tartışıldı. Halen de bu tartışma sona ermiş değil. İşin aslı tartışmalar artık teferruat haline geldi. Çünkü satılmayan hiçbir kuruluş kalmadı. Ya da özelleştirme %90 oranında tamamlandı.

Bu süreçte çok ilginç gelişmeler de yaşandı. Örneğin Anayasa'nın 138/4 maddesi hükmüne karşı "bazı mahkeme kararlarının uygulanmamasına karar verme yetkisinin Bakanlar Kurulu'na tanınmasına" dair KHK dahi çıktı. Anayasa Mahkemesi, 4046 Sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine Dair bu KHK hükmünü iptal etti. Danıştay da bu yetkiyi kullanan Bakanlar Kurulu kararını iptal etti.

Bugün bu tartışma artık geçmişte kaldı. Çünkü "özelleştirilmeyen" yani satılmayan nerede ise hiç kamu malı kalmadı. Artık sadece "yeniden kamusalık tartışılıyor". Tabi bu arada, özel-

leştirilen bu kamu mallarının kamulaştırılması için özelleştirmeden elde edilen gelirin yeteceğine de kimse inanmıyor. Zira bu tesisler batan geminin malları gibi haraç mezat satılan kamu mal ve haklarının değerine özelleştirilmediği ortak bir inanç. Zaten bu tesislerden bir kısmını alanlar yeniden satışa çıkardılar ve on misli gibi rakamlara satışlar gerçekleşti.

Konumuz özelleştirmelerin değerine satışlar olarak yapıp yapılamadığı değil. Bu nedenle bu parantezi burada kapatıyoruz. Konumuz yukarıda belirtilen kararın işaret ettikleri. Karar; bir kamu faaliyeti olarak Kamu İktisadi Kuruluşu olan TEDAŞ ve TEDAŞ'ın bölge şirketleri tarafından kontrol edilerek mühür altına alınan, ölçü hücresi olarak isimlendirilen panolardaki mühürleri özel şirketlerin de yapabilip yapamayacakları. Yargıtay bu soruya "HAYIR" cevabını veriyor.

Yargıtay yukarıda belirtilen kararında, mühürleme faaliyetinin devlet otoritesine gerek duyulan bir işlem olduğunu belirterek özel şirketlere bu hakkın tanınmayacağını, dolayısı ile Türk Ceza Kanunu'nda belirtilen Mühür bozma suçunun oluşmayacağını açıklamıştır.

Karar, özelleştirme uygulamalarında sadece "satmak" üzerine yoğunlaşılmasının, bu şirketlerin Kamu yönünün hiç tartışılmadığının, bir formalite olarak görüldüğünün açık kanıtı olması açısından önemli.

Kamu İktisadi Kuruluşları 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümleri içerisinde tekel niteliğindeki mal ve hizmetlerin üretimi ve ticari faaliyetini yapmakla görevlendirilmiş olan şirketler olarak tanımlanmıştır.

Bu kuruluşlar kendilerini genellikle "şirket" olarak tanımlamazlar. Örneğin Türkiye Elektrik Kurumu (TEK), her zaman kurum olarak nitelendirilmiştir. Daha sonra Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ) kurularak TEK'e ait faaliyetlerden dağıtım faaliyetini üstlendiğinde bile bu tanım değişmemiştir. Özelleştirme tamamlanmaya kadar da bu tanım değişmemiştir. TEK ve daha sonra ardılı TEDAŞ kamulaştırma yetkisine sahiptir. Elektrik tesislerine ait projeleri inceleyerek bu projeleri onaylar, inşasını kontrol eder, bu tesisleri kamu adına kabul eder. Elektrik almak için başvuruların nereden sisteme bağlantı yapacaklarına karar verir. Elektrik yatırımlarının nereye ne kadar yapılacağına karar verir. Sizce bütün bunlar yegâne amacı "kar etmek" olan özel bir şirket tarafından yapılabilecek şeyler midir?

Bu hizmetler kamu tarafından yapılır. Kamu hizmetleri kamu görevlileri tarafından yapılır. Bugün yasalarımızda ya da tüzüklerde ya da yönetmeliklerde dağıtım şirketlerinin "kamu" yönü ile ilgili hiçbir düzenleme yok. Örneğin kabul işlemlerinin özel şirketler tarafından yapılamayacağına ilişkin olarak EMO tarafından dava açıldı. Her olay böyle sonuçlar doğuracak ve kamusalık sağlanmaya çalışılacak.

Sonuç olarak çok uzun zaman almasına karşı, özelleştirmenin kamu yönüne ilişkin bir çok sonucu hep birlikte göreceğiz. Mahkeme kararları, hizmetlerin hangisinin kamu hizmeti hangisinin özel hukuk işlemi olduğuna karar verecek ve maalesef bu süreçte zararlarını da hep birlikte yaşayacağız.